

Det kongelige justis- og beredskapsdepartementet

Oslo 09.02.16

Høringsvar til forslag om endringer i utlendingslovgivningen (innstramninger II)

Vi viser til høringsnotat av 29.12.15 med svarfrist 09.02.15, og benytter med dette anledningen til å kommentere forslaget.

Innledning

Forslaget er svært omfattende og vil ha store, negative konsekvenser for mange av personene som oppsøker våre kontorer. Tatt forslagene omfang i betraktning, er høringsfristen kort, skjønt en kort høringsfrist er bedre enn ingen høring i det hele tatt. Vi minner her om hasteendringene, vedtatt i desember 2015. Så vidt oss bekjent var innstramningene i desember første lovendring vedtatt siden annen verdenskrig som hoppet over det demokratiske leddet en høringsrunde utgjør.

Innstramningforslagene bærer preg av å være dårlig utredet samt å være større i omfang enn det som kreves for å oppnå de effektene departementet i følge høringsnotatet ønsker å oppnå. Vi minner om at konsekvensene av innstramningene i november nå begynner å bli tydelige i praksis på en måte som viser at det virkelig har gått fort i svingene. Vi påpekte dette i et brev til stortingspolitikere av 18.11.15. <https://seifnorge.files.wordpress.com/2015/11/panikk-kan-brukes-til-sc3a5-mangt-e28093-om-innstramninger-i-utlendingsloven-0a.pdf>

Forslaget som nå er på høring inneholder en rekke punkter som vil virke integreringshemmende i så stor grad at skaden som her vil påføres ikke kan repareres av eventuelle tiltak i den varslede integreringsmeldingen. Videre virker flere av forslagene å stride med flyktningkonvensjonen, menneskerettene, utlendingsloven og Grunnloven. Høringsnotatet er også preget av et lemfeldig forhold til juss. Vi anbefaler at forslaget i nåværende form blir liggende der det hører hjemme; i en skuff for å sanke støv. Eventuelle endringsforslag burde utredes grundigere i stedet for å skulle vedtas fortest mulig for å gi illusjonen av handlekraft.

Dette handler om mennesker og forslaget vil utvilsomt føre til langt flere triste skjebner og barn som vil lide i Norge, i krigssituasjoner og i flyktningleire, drukne i Middelhavet og gi inntekter til mafia og menneskesmuglere. Dette er en merkelig vei å gå med tanke på at stortinget valgte å grunnlovsfeste hensynet til barns beste i forbindelse med grunnlovens 200-årsjubileum. Høyesterett har fulgt opp dette blant annet i Mariadommen fra januar 2015, Rt 2015 side 93.

Mer byråkrati

Totalen av de foreslåtte endringene vil bety mer byråkrati og økt saksmengde for utlendingsforvaltningen, av den enkle grunn at en persons sak og beskyttelsesbehov med de foreslåtte reglene skal vurderes mange ganger. Dette kommer av forslag om midlertidig begrenset opphold som senere skal revurderes, at gitte tillatelser skal revurderes ved endringer i hjemlandet, ny vurdering av beskyttelsesbehov før innvilgelse av permanent opphold, flere uklare hjemler for skjønnsutdøving angående tilknytning til Norge i familiegjenforeningssaker, for å nevne noe. I tillegg vil forslagene føre til flere vanskelige barnesaker. Dette er ressurskrevende saker for utlendingsmyndighetene, og med stort press på grunn av mange saker, skulle man tro at det var hensiktsmessig å forenkle prosessene fremfor å gjøre allerede kompliserte og tunge saksbehandlingsprosesser enda tyngre og mer tallrike.

Familiegjenforening

Det foreslås en rekke innstramminger angående familiegjenforening som i praksis vil bety å avvike retten til familiegjenforening for flyktninger. Dette er svært inngripende endringer som vil ha meget store konsekvenser for de som søker tilflukt i Norge og deres nærmeste familie. Å umuliggjøre familiegjenforening vil dessuten føre til flere at flere legger ut på flukt, av den enkle grunn at fortvilede familier ikke vil se noen annen mulighet enn å finansiere smugling av barn og ektefelle til Norge. Dette er en farefull ferd som tar mange liv, og det er en gavepakke til kriminelle. Flyktningene har passert narkotika som den viktigste inntektskilden til den italienske mafiaen, for å nevne noe.

I vår kontakt med flyktninger som venter på familiegjenforening for barn og ektefelle, ser vi at mange har problemer med å integrere seg i ventetiden. Å bekymre seg for sine nærmeste som ofte befinner seg under kummerlige og farlige forhold, tærer på tid og krefter for mang en flyktning i Norge allerede med dagens regler. Da får man lite krefter og pågangsmot igjen til å lære norsk og komme i arbeid. De negative utslagene av dette blir større dess lengre ventetiden på familiegjenforening er. Regjeringens forslag legger opp til at mange, i beste fall, vil ha en ventetid på minimum fem år, men ofte så mye som 7-8 år før det i det hele tatt er mulig å søke om familiegjenforening. Dette forutsetter da fast jobb og inntekt i en tid da oppmykningen av arbeidsmiljøloven gjør det vanskeligere enn før å bli fast ansatt.

Departementet skriver følgende om hensikten med underholdskravet på side 67 i forslaget:

«Underholdskravet skal sikre at personer som henter familiemedlemmer til Norge, kan forsørge disse. Reglene tjener flere formål, og bidrar blant annet til å legge forholdene til rette for integrering og å motvirke tvangsekteskap.»

De foreslåtte endringene vil verken bidra til å bekjempe tvangsekteskap eller fremme integrering, snarere tvert imot. Vi kan heller ikke se at høringsnotatet på 150 sider et eneste sted nevner tiltak som faktisk vil fremme integrering.

I tillegg vil forslaget om midlertidig opphold i inntil to år uten rett til familiegjenforening, umuliggjøre familiegjenforening på generell basis minst de første tre årene i Norge, iberegnet saksbehandlingstid. Slik vil det være selv om alle de andre innstrammingsforslagene ikke skulle bli vedtatt. Det er lett å se for seg at midlertidig opphold vil brukes både på for eksempel syrere og eritreere. Midlertidig opphold uten rett til familiegjenforening (MUF) har vært brukt tidligere, seneste med kurdere fra Irak som ankom Norge på slutten av 90-tallet. Dette endte med at de fleste fikk bli, etter enormt mange runder med UDI og UNE som har medført betydelig bruk av byråkratiske ressurser, store menneskelige omkostninger for dem

det gjelder og ikke minst dårlig integrering. Vi er fortsatt i kontakt med MUFere som etter mer enn 15 år i Norge ikke har fått et norskkurs.

- **Om å fjerne unntak fra underholdskravet for flyktninger**

Forslaget vil i realiteten utradere flyktninger rett til et familieliv. Det ser ut til at departementet forsøker å fremstille dette mindre dramatisk enn det i realiteten er, da særlig med tanke på barn. I høringsnotatet står følgende på side 67, siste avsnitt:

«Det fremgår videre av utlendingsforskriften § 10-8 fjerde ledd bokstav d og e at unntak også gjøres når referansepersonen er under 18 år eller søkeren er et barn under 15 år uten omsorgspersoner (normalt foreldre) i hjemlandet.»

At dette normalt er avgrenset til å gjelde foreldre, er uriktig. Vi har bistått i en rekke konkrete saker hvor andre enn foreldre har blitt ansett som «omsorgspersoner» av UDI og UNE. Dette kan dreie seg om annen familie, 18 år gamle søsken, venner av familie, etc. I praksis virker grensen for hva som regnes som «omsorgsperson» å gå ved fremmede, barnehjem og betalt barnevakt. Det skal også nevnes at foreldre regnes som omsorgsperson selv i tilfeller hvor den gjenværende forelder aldri har sett barnet. I mange tilfeller er det dessuten vanskelig å bevise hva som har skjedd med den andre av foreldrene. Dette kan være på grunn av at de ikke har hatt kontakt på lang tid, krig, og ikke minst at mange land ikke utsteder dokumenter som bekrefter at for eksempel far er død, eller at dokumentene som utstedes ikke har tilstrekkelig notoritet til å godkjennes av norske myndigheter.

Vi minner også om departementets instruks GI-08/2011, som beskriver definisjonen av omsorgsperson, og hvor mer enn foreldre defineres som omsorgsperson.

- **Krav til 4 års arbeid/utdanning**

Departementet skriver blant annet følgende om å innføre krav om 4 års arbeid/ utdanning på side 72 i notatet:

«Fireårskravet skal sikre at flyktningen har en viss tilknytning til Norge gjennom botid og deltakelse på arbeidsmarkedet, og at vedkommende er integrert i det norske samfunnet når familien kommer. Departementet antar at dette vil kunne gi familiemedlemmene et bedre utgangspunkt for sin integreringsprosess.»

Med over 15.500 henvendelser fra over 120 nasjonaliteter i 2014, er det få som er i kontakt med flere personer som søker å få sine nærmeste til Norge enn SEIF. Basert på faktisk kontakt med personene det gjelder, må vi påpeke at langvarig adskillelse fra ens nærmeste, i svært mange tilfeller er direkte integreringshemmende. Med de foreslåtte kravene vil det ikke være tilstrekkelig at en flyktning har skaffet arbeid, det må ha vart i minst 4 år. Dette er lang tid, særlig med tanke på at flyktingens nærmeste familie ofte oppholder seg i krig eller flyktningleir, ofte under direkte farlige forhold.

Ingen som faktisk har kontakt med gruppen det gjelder, og kjenner de reelle forholdene, kan hevde at dette vil være et godt integreringstiltak. Fremfor å bidra til at flyktninger kommer i jobb, vil det føre til at folk bekymrer seg syke og bruker det de måtte ha av inntekt på å finansiere ulovlig innreise for sine nærmeste.

Fireårskravet gjelder allerede idag for en del innvandrere, og vi ser at det praktiseres svært strengt. Har arbeidsgiver slurvet med innmelding i AA-registeret, eller vedkommende har jobbet fulltid, men med deltidskontrakt, er det ofte UDI og UNE ikke godtar dokumentasjonen. Dette selv når selvangivelsen viser at en renholder har tjent oppimot 400.000 i året og timelønn fremgår av kontrakten. I slike tilfeller er det åpenbart for alle med et minimum av mattekunnskap at vedkommende må ha jobbet fulltid, men altså ikke for

utlendingsmyndighetene. Kort fortalt er det ofte en svært byråkratisk, dokumentasjonskrevende og ikke minst tidkrevende jobb for alle parter å etterleve dette kravet. Norge er dessverre ikke et land hvor alle arbeidsmiljølovens regler følges til punkt og prikke, særlig ikke i lavtlønnsyrker som er typisk begynnerjobber for innvandrere og flyktninger.

Vi er selvfølgelig positive til bedre integrering og sterkere tilknytning til arbeidslivet, men departementets forslag vil ha motsatt effekt. For å oppnå reell integrering er det også nødvendig å sikre flyktninger og andre innvandrere mot utnyttning, sosial dumping og arbeidslivskriminalitet. Vi ser at regjeringen har økt bevilgningene til informasjonstiltak på dette planet, men at det fortsatt ikke bevilges en krone til å bistå ofrene for sosial dumping og arbeidslivskriminalitet. Det sier seg selv at man ikke kan vinne kampen mot arbeidslivskriminalitet om ofrene ikke får hjelp til å hevde sine lovbundne rettigheter gjennom lønnskrav, forliksråd og eventuelle rettssaker. Dette er et ressurskrevende arbeid vi har lang erfaring med.

- **Tilknytningskrav**

Det eneste som skrives om tilknytningskravet i høringsnotatet, er følgende fra side 74:

«Departementet vil foreslå at en søknad om familiegjennforeningen bør kunne avslås dersom referansepersonen ikke har permanent oppholdstillatelse i Norge, og familiegjennforening er mulig i et land familien samlet sett har sterkere tilknytning til. Dette vil kunne være tilfelle der familien er bosatt i et trygt tredjeland. I slike tilfeller vil det etter omstendighetene kunne være mer naturlig at familielivet gjenopptas i vedkommende land enn i Norge.»

Om kravet innføres, er dette en kraftig innstramning av regelverket som vil ramme mange. At det ikke er ofret mer enn et avsnitt i høringsnotatet, levner ingen tvil om at dette er for dårlig utredet.

Høringsnotatet inneholder også forslag om vesentlig strengere regler for å innvilges permanent oppholdstillatelse, så det er grunn til å tro at tilknytningskravet vil gjelde mange personer og søknader. Det er ikke konkretisert hva som utgjør tilknytning og hvordan denne skal vurderes. FrP har imidlertid uttalt at de hadde Tyrkia i tankene da forslaget ble utformet. Om man anser det rimelig å henvise syriske flyktninger til flyktingleire i Tyrkia, er det lett å tenke seg at dette vil være tilfellet også for andre flyktinggrupper. Hvorvidt dette er lov etter Norges internasjonale forpliktelser, er et annet spørsmål som heller ikke er utredet.

Når det ikke er nærmere konkretisert hva som ligger i tilknytning, tyder alt på at dette vil bli en skjønnsmessig vurdering. Med andre ord, en vurdering som er tidkrevende og vanskelig, og som lett fører til vilkårlige vedtak med forskjellsbehandling i sammenliknbare saker, slik tilfellet er idag med andre skjønnsbaserte bestemmelser i utlendingsloven. All erfaring tilsier også at et slikt krav vil praktiseres strengt, da dette har vist seg å være fasiten ellers.

- **Økt underholds krav generelt**

På toppen av det hele er det foreslått en generell økning av underholds kravet i egen sak som var på høring høsten 2014. Dette vil føre til økt classeskille, gå utover barn og ha minimal effekt i bekjempelse av tvangsekteskap, som alltid holdes opp som en fanesak når det dreier seg om å stramme inn reglene for familiegjennforening. Vår høringsuttalelse fra oktober 2014 ligger her <https://seifnorge.files.wordpress.com/2014/10/hc3b8ring-c3b8kt-underhold.pdf>

- **Om menneskerettene, særlig EMK artikkel 8**

Departementet argumenterer for at de foreslåtte innstramningene ikke vil bryte med Norges internasjonale forpliktelser etter EMK, og skriver på side 69:

«Det er på det rene at EMK artikkel 8 ikke gir noen rett til verken familieetablering eller familiegjengenforening i andre land. (...) Statene står dermed fritt til å fastsette regler om familieinnvandring, og til å skjerpe de regler som allerede er gitt. »

Departementet viser videre til en dom fra EMD datert 1985. Departementets tolkning av rettspraksis fra EMD er svært tvilsom. Det stemmer at EMD har slått fast at artikkel 8 ikke gir noen rett til fritt å velge hvilket land man skal utøve familielivet i. Imidlertid dreier dommene seg om personer, stort sett ektefeller og ikke barn, som rent faktisk har en mulighet til å bo i en av partenes hjemland, slik at nektelse av familiegjengenforening i de konkrete tilfellene ikke har umuliggjort familieliv.

Det er svært tvilsom juss å hevde at dette er tilfellet for flyktninger med anerkjent beskyttelsesbehov og innvilget asyl i Norge. Innvilgelse av beskyttelse i Norge, betyr nettopp det at Norge anerkjenner at flyktningen ikke kan reise til hjemlandet. Følgelig vil det å nekte barn og ektefelle i hjemlandet familiegjengenforening, i realiteten medføre familiesplittelse i strid med EMK artikkel 8.

Departementet skriver videre på side 70:

«EMK artikkel 8 vil først og fremst kunne få betydning der reglene om familieinnvandring leder til en familiesplittelse, for eksempel der en tillatelse trekkes tilbake.»

Å nekte flyktninger familiegjengenforening, vil i de fleste tilfellene rent faktisk føre til familiesplittelse da det ikke finnes andre alternativer. Det er dessuten uriktig å si at dette kun dreier seg om saker med tilbakekall av tillatelse. Vi minner om Mariasaken, Rt 2015 side 93, hvor UNEs vedtak ble kjent å være i strid med EMK. Det UNE, tingretten og lagmansretten hadde lagt til grunn, var at vedtaket om å utvise Marias mor, som aldri hadde hatt noen oppholdstillatelse i Norge, ikke utgjorde familiesplittelse fordi datteren kunne følge med ut av Norge. Saken viser at det slett ikke bare er tilfeller med tilbakekall av gitte tillatelser som omfattes. Saken endte med at Marias mor ble innvilget nettopp familiegjengenforening med Maria, og viser at staten ikke står fritt til å gjøre som skiftende regjeringer måtte ønske med familiegjengenforeningsreglene uten at dette kan komme i strid med EMK.

For oss som har jobbet i flere år med Mariasaken, fremstår det spekulativt og grovt å ta denne til inntekt for at statene kan gjøre som de vil med familiegjengenforeningsreglene, slik departementet her har gjort jf. side 68, siste avsnitt i høringsnotatet.

Departementet legger også opp til et strengere regelverk enn det som følger av EU-retten, til tross for at det ellers virker å være et uttrykt ønske om å harmonisere innvandringspolitikken innad i EU og Schengen.

Permanent oppholdstillatelse

Summen av forslagene vil gjøre det langt vanskeligere å få innvilget permanent oppholdstillatelse. Forslagene i denne runden kommer dessuten på toppen av tidligere forslag om innstramninger fra våren 2015 om å øke botidskravet fra tre til fem år. Dette svarte vi på i høringsbrev av 15. mai 2015, <https://seifnorge.files.wordpress.com/2015/05/hc3b8ringssvar-seif-hevet-botidskrav.pdf>

Kort oppsummert vil økt botidskrav føre til dårligere integrering, flere vanskelige saker med lengeværende barn som mister oppholdstillatelsen og ikke minst til at flere som utsettes for vold i nære relasjoner vil måtte forbli i et voldelig samliv lenger enn idag. Utlendingsmyndighetenes praktisering av utlendingsloven § 53, som skal sikre mishandlede rett til opphold på selvstendig grunnlag, er svært streng.

- **Revurdere beskyttelsesbehov**

I tillegg kommer et viktig punkt, beskrevet på side 55 i høringsnotatet:

«Dersom behov for beskyttelse faller bort før det har gått fem år, vil utlendingen ikke ha krav på permanent oppholdstillatelse, jf. utlendingsloven § 62 første ledd bokstav b. I tillegg vil den midlertidige oppholdstillatelse som er gitt, kunne trekkes tilbake, jf. utlendingsloven § 37 første ledd bokstav e. Denne endringen vil i større grad enn i dag gjøre det mulig å trekke tilbake oppholdstillatelser når behovet for beskyttelse faller bort.»

En slik revurdering av beskyttelsesbehov vil føre til flere kompliserte saker for utlendingsmyndighetene og vesentlig bidra til mer byråkrati og økt saksmengde. Å vurdere beskyttelsesbehov er en ressurskrevende prosess. Selv små endringer i hjemlandet kan ha stor betydning for utfallet av saken.

Likeså kan flyktingens livsutfoldelse i Norge ha betydning for videre beskyttelsesbehov, enten dette dreier seg om politisk aktivitet, tilknytning til Norge, eller å leve ut sin seksuell legning/ kjønnsidentitet. Sist, men ikke minst, vil det føre til flere kompliserte saker hvor familier med barn som har opparbeidet tilknytning til Norge får avslag på videre opphold med beskyttelse, og deretter må vurderes skjønnsmessig ut i fra tilknytning til Norge etc, hvilket er en svært ressurskrevende vurdering.

- **Skjerpede krav til opplæring og prøver**

Departementet forslår nå skjerpede krav til opplæring og bestått test i norsk og samfunnskunnskap. Det er viktig at slike krav følges opp med tilbud om nødvendig utdanning. Ikke alle er omfattet av introduksjonsprogrammet, noe som idag fører til at mange innvandrere ikke har råd til norskkurs. Dette er dårlig for integreringen og dårlig samfunnsøkonomi. Skjerpede krav må derfor følges opp av bedret utdanningstilbud som omfatter alle som har behov for det, ikke bare deltakere i introduksjonsprogrammet. Opplæring burde også i større grad enn idag kunne kombineres med arbeid og annen aktivitet slik at den enkelte raskest mulig lærer norsk, uavhengig av deltakelse i introduksjonsprogrammet. Vi minner om at det foreslåtte kravet ikke bare omfatter personer med rett til introduksjonsprogram.

Manglende opplæring medfører behov for tolk i møter med det offentlige, hvilket er kostbart. Vi ser også stadig tilfeller av at innvandrere i fysisk krevende lavtlønnsyrker, som for eksempel renhold, ikke har råd til norskkurs og dermed er svært dårlig rustet til å finne annet

arbeid den dagen de på grunn av sykdom ikke lenger er i stand til å utføre det fysiske krevende arbeidet.

- **Krav om selvforsørgelse siste tre år**

Forslaget er svært vagt på hva som ligger i selvforsørgelse. Sentrale høyrepolitikere har uttalt i media at de ønsker krav om fast arbeid, se <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/asyldebatten/hoeyre-oensker-strengere-krav-for-oppholdstillatelse/a/23582399/>.

Forslaget er også taust med tanke på eventuelle avbrekk siste tre år, og om dette er et krav knyttet opp mot likningsført inntekt på samme måte som krav til tidligere inntekt i utlendingsforskriften § 10-9, eller faktisk arbeid, jf. utlendingsloven § 40 a. Hva som vil skje om noen for eksempel er arbeidsledige noen måneder fordi arbeidsplassen gikk konkurs, konkretiseres ikke. Det er heller ikke konkretisert om dette gjelder siste tre kalenderår eller siste 36 måneder. Forslaget kan meget vel bety at en måneds avbrekk fra arbeidslivet betyr at opptjeningstiden avbrytes og man må starte på nytt.

Et slikt krav vil dessuten slå særlig hardt ut for sårbare grupper som alenemødre, unge under utdanning, etc. Tre år er lang tid i et arbeidsliv som preges av stadig større bruk av midlertidige ansettelser og kortsiktighet.

Det er svært betenkelig å skulle innføre en lovhjemmel på så sviktende utredningsgrunnlag, for kun å henvise til at detaljene vil gis i forskrift senere. Den ryddige måten å gjøre dette på, er å vente med å foreslå endret lovhjemmel til det også foreligger et forslag om detaljerte forskriftsbestemmelser. Å skulle innføre dette kravet i loven nå, uten å vite hva det medfører, er å be lovgiver om å handle i blinde, hvilket er fullstendig uansvarlig.

Enslige mindreårige

Forslaget om midlertidig opphold til enslige mindreårige vil bety en dramatisk forverring av situasjonen til flertallet av de enslige barna som ankommer Norge. Med dagens regelverk er det mulig å innvilge begrenset tillatelse for barn mellom 16 og 18, som opphører når barnet fyller 18. Regelendringen vil føre til at også yngre barn som hovedregel skal innvilges midlertidige tillatelser. Dette vil utvilsomt gjøre integreringen vanskeligere og medføre svært stor usikkerhet for barna det gjelder. Tidligere erfaringer med bruk av begrenset opphold for barn mellom 16 og 18, har vist at det har gått dårlig med mange av barna. Det burde være mulig å dra lærdom av tidligere erfaringer fremfor å utvide en dårlig ordning til å gjelde langt fler.

Vi minner om at Stortinget i forbindelse med grunnlovens 200-årsjubileum vedtok å grunnlovsfeste hensynet til barnets beste. Dette var et tydelig signal om at stortingspolitikere ønsket å tydeliggjøre at hensynet til barnets beste skal veie tungt. Høyesterett har senere fulgt dette opp, blant annet i Mariadommen, Rt 2015 side 93. Vi kan ikke se hvordan de foreslåtte endringene harmoniserer med stortingets vilje om å gi hensynet til barnets beste høyest mulig lovrang i Norge, som er grunnlovs rang.

- **Hvilke barn vil rammes**

Om de nye reglene vedtas, er det grunn til å anta at det store flertallet av enslige, mindreårige fremover innvilges tillatelse kun fram til fylte 18.

Idag gjelder en lavere grense for å innvilge beskyttelse, som danner grunnlag for permanent opphold, til barn enn voksne. Forslaget legger opp til at alle mindreårige som idag innvilges

beskyttelse etter en «barnesensitiv vurdering», i fremtiden kun skal innvilges tillatelse fram til fylte 18. I tillegg legges det opp til at barn som ikke kan returneres på grunn av manglende omsorgspersoner i hjemlandet, gis midlertidig opphold til fylte 18. Dette vil gjelde en stor andel av barna som innvilges opphold idag.

UDIs statistikk viser at det ble fattet vedtak i totalt 1165 saker for enslige, mindreårige asylsøkere i 2015. Av disse var 551 fra Afghanistan, hvorav 522 fikk innvilget ordinær tillatelse i Norge, mens 10 fikk innvilget begrenset tillatelse fram til fylte 18. Med de foreslåtte regelendringene er det grunn til å anta at nær ingen av de Afghanske barna vil innvilges annet enn begrenset tillatelse til fylte 18. Vanlig asylpraksis tilsier at de fleste voksne, afghanske menn får avslag på sine søknader om beskyttelse. Alle mindreårige eritreere som fikk saken sin realitetsbehandlet i Norge, 375 barn i 2015, ble innvilget ordinær tillatelse. Med departementets forsøk på å sette Norge i en særstilling ved å bli det første, vestlige landet med returavtale til diktaturet Eritrea, er den naturlige konsekvensen at også eritreiske barn vil innvilges opphold kun til fylte 18, all den tid departementet har et håp om at det i framtiden vil foreligge en returavtale med Eritrea.

- **Angivelig behov for å stramme inn**

Det er to hensyn som har stått sentralt i argumentasjonen for å utvide bruken av midlertidig opphold for mindreårige: Å hindre at mindreårige legger ut på flukt, samt sikre seg mot at mindreårige blir brukt som «ankerbarn» for at resten av familien kan komme etter på familiegjeningforening.

Begge tingene har i praksis vist seg ikke å stemme. Norge har allerede en bestemmelse om midlertidig opphold for barn i alderen 16-18. Denne har ikke ført til en nedgang i ankomster av mindreårige, tvert imot har antall mindreårige som kommer til Norge økt kraftig. Det er også vanskelig å se dette helt ut av kontekst. Faktum er at situasjonen i Afghanistan og flere land i Midtøsten har gått fra vondt til langt verre de siste årene. Dette er land hvor Norge har deltatt, og tidvis fortsatt, deltar militært, og hvor UD fraråder norske borgere å oppholde seg. Økt flyktningstrøm til Norge kan ikke sees isolert fra situasjonen i avreiselandene. Det finnes ikke bevis for at strengere regler for mindreårige vil hindre mindreårige i å legge ut på den farlige reisen til Norge og andre land i Europa, og UNICEF har vært svært kritiske til måten departementet har brukt deres rapport på i høringsnotatet side 58, se <http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/politikk/Listhaug-beskyldes-for-misbruk-av-rapport-om-asylbarn-8324155.html>

Angående familiegjeningforening viser tall fra UDI at en svært liten andel av de som kommer som enslige mindreårige gjenforenes med familie i Norge. Det er derfor gode grunner til å stille spørsmålsteget ved departementets argumentasjon rundt «ankerbarn» på side 59 i notatet. Det skal også nevnes at mange barn innvilges opphold nettopp fordi det ikke er noen familie å sende dem tilbake til. Om det da skulle vise seg at familien søker gjenforening med herboende, faller i utgangspunktet grunnlaget for barnets tillatelse bort.

- **Barnas tilknytning til riket ved fylte 18**

På side 59 i høringsnotatet står det et avsnitt som kan fremstå som et avbøtende tiltak ved første øyekast:

«Det foreslås ingen endringer i utlendingsforskriftens regler om varig ordning for lengeværende barn og begrunnelse i vedtak som berører barn («lengeværende barnforskriften) av 8. desember 2014. Selv om enslige mindreårige asylsøkere etter forslaget til lovendring kun vil få en midlertidig tillatelse frem til fylte 18 år, vil

forskriftens regler kunne lede til at de gis ordinær tillatelse etter § 38 pga. langvarig opphold i riket.»

Det står ingenting i forslaget om at barna skal ha krav på en ny vurdering etter sterke, menneskelige hensyn før fylte 18. Når dette ikke står, må man legge til grunn at det ikke vil foretas noen ny vurdering før fylte 18. Faktum angående regelendringen for lengeværende barn, er at denne gjelder nettopp barn, og ikke personer over 18. Å argumentere for at barna som får opphold til fylte 18 kan nyte godt av asylbarnreglene når de fyller 18, all den tid disse reglene kun gjelder barn under 18, blir uforståelig.

Asyl

Summen av forslagene på asylfeltet rimer dårlig med den vante retorikken om å «verne om asylinstituttet». En mer treffende beskrivelse er at forslagene i sum er et forsøk på å legge flyktningkonvensjonen død ved å sørge for at det blir nær umulig å få søknaden sin vurdert opp mot konvensjonen.

- **Umuliggjøre å søke asyl**

Lovendringene i desember 2015 medførte at Norge har forsøkt å stemple alle som har krysset grensen fra Russland som åpenbart grunnløse. Dette betyr at myndighetene har lagt opp til at hele denne gruppen ikke skal få prøvd om de fyller vilkårene for asyl etter flyktningkonvensjonen. Dette har i realiteten vist seg å bli en hittil vanskelig og pinlig affære for norske myndigheter, og det ligger an til at størsteparten av flyktningene som kom over Storskog likevel får behandlet asylsøknadene sine i Norge.

Det nåværende forslaget går ut på å slå fast at alle som kommer til Norge fra nordisk naboland også per definisjon er grunnløse asylsøkere, slik at de ikke skal få saken sin behandlet. Dette skjer uavhengig av opprinnelsesland, asylgrunn, oppholdsmuligheter i andre land, etc. Kort oppsummert har ikke Norge landegrense til andre land enn Russland og nordiske naboland. Hvis det å ha krysset grensen fra et av disse landene i seg selv betyr at man ikke har krav på å få vurdert rett til asyl etter flyktningkonvensjonen og utlendingsloven, blir det i realiteten umulig å søke asyl i Norge. Unntaket er de som er bemidlede nok til å ankomme landet med fly, men de færreste asylsøkere får visum før innreise, slik at ankomst med fly stort sett av vil vil være ensbetydende med ankomst med falske papirer eller papirer tilhørende en annen person. Av geografisk åpenbare årsaker er Norge hittil skjernet fra å motta båtflyktninger fra krigsherjede områder og deres nærområder. For å fysisk nå Norge, må man helt enkelt ha passert andre land på veien.

Forslaget strider med grunnprinsippet om rett til å søke asyl etter flyktningkonvensjonen, og det strider med utlendingsloven § 28 som slår fast at en utlending i riket eller på norsk grense skal anerkjennes som flyktning dersom(...)

Altså bryter forslaget med såvel norsk lov som flyktningkonvensjonen.

- **Uforsvarlig, eller ingen, saksbehandling**

Realiteten er at forslaget legger opp til at politibetjenter på grense til nordisk naboland kan gis fullmakt til å nekte en asylsøker realitetsbehandling av asylsaken og fullmakt til å bortvise vedkommende, alt i en og samme operasjon, uten at asylsøkeren får tilgang til advokat, organisasjon eller andre som kan bistå, og uten at saken har vært vurdert av UDI eller UNE.

Dette er svært store fullmakter å gi politibetjenter på grensa, og det kan naturlig nok ikke forventes at den enkelte politibetjent besitter den nødvendige kunnskapen om asyl,

utlendingsrett, situasjonen i vedkommende asylsøkers hjemland og ellers i verden, til å kunne gjøre denne jobben på en forsvarlig måte.

Måten departementet argumenterer på i høringsnotatet, kan gi inntrykk av at dette er mindre dramatisk enn det rent faktisk er. Her kan nevnes følgende fra side 18 om hva som skal til for å bortvise, altså kaste ut, en asylsøker på grensen til for eksempel Sverige:

«Bortvisning forutsetter at det er truffet beslutning etter utlendingsloven § 32. At det er adgang til å treffe slik beslutning, er ikke tilstrekkelig. En asylsøker som reiser inn i riket før myndighetene har tatt stilling til spørsmålet om realitetsbehandling, kan ikke bortvises på dette grunnlaget.»

Myndighet til å ta stilling til realitetsbehandling delegeres samme politibetjent som kan bortvise. Følgende er fra side 30:

«Det legges videre opp til at polititjenestemenn på grensen vil få kompetanse til å fatte vedtak om unnlatt realitetsbehandling av asylsøknader der det fremgår som klart at det ikke foreligger beskyttelsesbehov.»

Om klageadgang skriver departementet følgende, side 29 siste avsnitt:

«Det legges opp til at polititjenestemenn på grensen får en utvidet kompetanse til å nekte innreise og besørge bortvisning på grensen av personer som er uten visum. Bortvisning i disse tilfellene må anses som ren effektivering av enkle regler, og det er etter departementets syn ikke behov for at disse beslutningene treffes ved enkeltvedtak. På den måten vil man kunne unngå tidkrevende klagebehandling i saker der det fremstår som klart at utlendingen ikke har adgang til riket.»

Med andre ord – ingen reell klageadgang for asylsøkere som kommer over grensen, og beslutningene skal ikke regnes som enkeltvedtak slik at de ikke er underlagt alminnelige, forvaltningsrettslige regler på samme måte som andre inngripende tiltak fra myndighetene. Dette er et effektivt tiltak om ønsket er å utradere enhver rettsikkerhet for asylsøkere, og i praksis oppheve rettsstaten for en gruppe flere politikere har stemplet som «uønsket». Forlaget ser også ut til å stride mot Norges internasjonale forpliktelser på flere punkter.

- **Midlertidig opphold inntil to år**

Departementet argumenterer for adgang til å innvilge midlertidig opphold i inntil to år når asyltilstrømningen er stor. Det skal i følge høringsnotatet ikke være mulig å klage på et vedtak om midlertidig opphold. Ordningen minner mistenkelig om den såkalte MUF-forskriften som ble brukt på en gruppe kurdere fra Irak som ankom Norge på slutten av 90-tallet. MUF står for midlertidig opphold uten rett til familiegjenforening. De dårlige erfaringene med bruk av MUF-tillatelser burde tilsi at man nå var varsomme med å innføre nye, liknende ordninger.

Allerede idag har man en hjemmel i utlendingsloven som kan lette utlendingsforvaltningens arbeid ved stor tilstrømning: § 34 i utlendingsloven om kollektiv beskyttelse ved masseflukt. Det er derfor vanskelig å se behovet for å innføre nye, midlertidige ordninger.

Slik notatet beskriver det tenkte bruksområdet for en slik midlertidig tillatelse, må man anta at denne vil gjelde for personer fra land som er opphav til store flyktningsstrømmer. Hadde regelen være på plass i 2015, ville den mest sannsynlig ha blitt brukt på blant andre syrere. På side 56 beskrives rettsvirkingene av tillatelsen:

«Siden den midlertidige oppholdstillatelsen er ment som en foreløpig ordning frem til beskyttelsesbehovet er avklart, bør ikke tillatelsen danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse. Den bør heller ikke gi rett til familieinnvandring. Dette bør det først

kunne bli tale om når utlendingen eventuelt får oppholdstillatelse etter utlendingsloven §§ 28, 28 a eller 38, og vedkommende i tillegg oppfyller botidskravet mv. Den oppholdstid utlendingen har opparbeidet seg forut for den ordinære tillatelsen, skal ikke regnes med.»

Kort fortalt vil en slik tillatelse sette livet på vent i to år for mange, uten rett til familiegjennforening, etter alt å dømme uten rett til bosetting i kommune, og de to årene vil ikke telle som opptjeningstid for permanent oppholdstillatelse.

Så vidt oss bekjent er alle enige om at det å bo på mottak er svært dårlig med tanke på integrering. Det er derfor eiendommelig å se at regjeringen fremmer forslag som utvilsomt vil føre til at mange mennesker blir boende enda lenger på asylmottak enn idag. Målet må være å få folk bosatt raskest mulig, og da er dette forslaget et tilbakeskritt.

Dessuten vil det medføre dobbeltbehandling hos UDI og UNE. Først skal det innvilges en midlertidig tillatelse, deretter skal selve asylsaken behandles. Med andre ord, enda flere saker å behandle per person for UDI og UNE

- **Fjerning av rimelighetskravet ved internflukt**

Vi stiller oss negative til forslaget om å fjerne vilkåret om at henvisning til internflukt ikke må være urimelig. Det er også grunn til å stille spørsmål ved om dette vil kunne føre til vedtak som uansett er så urimelige at de er ugyldige på grunn av urimelighet.

Det skal også nevnes at terskelen for å anse internflukt for urimelig idag, ligger høyt noe Høyesterett slo fast i plenumsdom desember 2015.

- **LHBT**

Forslaget om midlertidighet og revurdering av beskyttelsesbehov vil ramme noen grupper særlig hardt. En av disse gruppene, som vi har jobbet mye med, er personer som har flyktet på grunn av seksuell legning / kjønnsuttrykk. Nettopp tryggheten på å ikke risikere retur, er det som gjør at mange tør være åpne om legning/kjønnsuttrykk i Norge. Den midlertidigheten det nå legges opp til, særlig for mindreårige men også for voksne, vil føre til at personer som har flyktet fra forfølgelse på grunn av legning / kjønnsuttrykk ikke lenger kan være trygge på å få bli i Norge, og at de dermed vil forbli i skapet fremfor å være åpne. Dette har store, negative helsemessige konsekvenser for mange, særlig med tanke på at nettopp det de flyktet fra var forfølgelse som gjorde at de ikke kunne leve åpent.

Endrede bevisbyrderegler i asylsaker

Departementet foreslår også å endre bevisbyrdereglene i asylsaker, under påskudd av at disse skal klargjøres. Det er vanskelig å se behovet for å klargjøre reglene. Realiteten i forslaget legger opp til en innstramning som vil gjøre det enda vanskeligere for asylsøkere å sannsynliggjøre sin historie i stor nok grad til å bli trodd.

Det ligger i sakens natur at individuelle forhold i hjemlandet ofte er vanskelige å dokumentere. Mange av landene asylsøkere kommer fra, har ikke dokumenter med høy nok notoritet til at disse legges til grunn av norske myndigheter. Flykter noen fra krig og forfølgelse, er det ofte på grunn av forhold som ikke er skrevet ned. Man kan heller ikke forvente at den som utsatte asylsøkeren for forfølgelse vil signere et dokument på at dette har skjedd. Altså er det gode grunner for at det på visse områder i utlendingsretten opereres med et lempeligere beviskrav enn sannsynlighetsovervekt. Konsekvensene av å avslå søknad om

asyl fra noen som har beskyttelsesbehov, er i verste fall fatale. Vi er derfor negative til at departementet vil skjerpe beviskravene.

- **Identitet i asylsaker**

Departementet legger opp til at fastsettelse av identitet skal være en vesentlig del av den generelle troverdighetsvurderingen i asylsaker, og skriver blant annet følgende om behovet for «klargjøring» på side 41:

«Departementet mener det er behov for å klargjøre utgangspunktene for vurderingen av når en identitet er sannsynlig eller mest sannsynlig, når den ikke er dokumentert. Det vises til at nyere underrettspraksis i reisedokumentsaker tilsier at det er tvil om dette, noe som kan få konsekvenser for identitetsvurderinger i andre saker etter utlendings- og statsborgerloven.

(...)

Det bør legges stor vekt på objektive, konstaterbare faktorer, som for eksempel at det er oppgitt ulike identiteter i Norge eller i Norge og andre land, oppgitt uriktig alder avdekket etter aldersanalyser, eller at språkanalyse kan tilsi at oppgitt hjemsted eller hjemland er uriktig.»

Det ligger i fluktens natur at en del asylsøkere har måttet flykte under falskt navn og oppgi ulike identiteter på veien. Det faktum at det for de aller fleste asylsøkere er umulig å foreta en lovlig innreise fordi de ikke får visum, betyr også at de er avhengige av menneskesmuglere som ofte benytter falske papirer eller papirer utstedt i feil navn. Selv med dagens praksis ser vi at utlendingsmyndighetene i identitetsvurderingene ikke vurderer forklaringen på hvorfor vedkommende for eksempel oppga feil navn på Lampedusa eller ankom Norge med falske papirer.

Høyesterett konkluderte sommeren 2014 med at norsk praksis med fengsling av asylsøkere som hadde ankommet Norge med falske dokumenter, var i strid med flyktningkonvensjonen artikkel 31 – rett til å reise ulovlig inn i landet, jf. Rt. 2014 side 645.

Vi ser at departementet mener det er behov for en avklaring av regelverket på bakgrunn av nyere underrettspraksis. Det er her verdt å nevne at de aktuelle underrettsdommene går langt i å slå fast at allerede dagens praksis er så streng at den strider mot flyktningkonvensjonen, selv om konklusjonen i begge dommene var at identiteten i de konkrete tilfellene måtte anses sannsynliggjort. Siste dom vi kjenner til på området, er fra november 2015, 15-084145TVI-OTIR/02. Saken gjaldt gruppesøksmål mot staten på grunn av nektelse av reisebevis til flyktninger med innvilget asyl i Norge, en sak vi har jobbet med i flere år. Retten skriver blant annet:

«Retten mener at de argumenter UNE har gitt mot å utstede reisebevis ikke er "compelling reasons (FK: art. 28 eller "særlige grunner" (utl. §64. Det er så vanlig at asylsøkere på flukt gir falske identitetsopplysninger under reisen at dette ikke kan få utslagsgivende betydning ved vurderingen.»

Om en av de andre saksøkerne skriver retten

«Retten mener at det ikke er oppsiktvekkende at asylsøkere oppgir forskjellige identiteter når de søker asyl i forskjellige land. I Flyktningkonvensjonen art. 28 kan reisebevis nektes hvis det foreligger "compelling reasons of national security or public order". Det tilsvarende begrep i utl. §64 er at reisebevis skal utstedes dersom ikke "særlige grunner" taler mot det, og det legges til grunn at FK. art. 28 er iaktatt i

forbindelse med utformingen av §64. Retten mener at oppgivelse av forskjellige identiteter ikke er "compelling reasons" eller "særlige grunner" til å nekte reisebevis.» Dommen er ikke rettskraftig, men tingretten kom også i dom av november 2014, som nå er rettskraftig, 14-058062TVI-OTIR/08, til at UNEs vedtak om nektelse av reisebevis på grunn av identitetstvil, var ugyldig. Januar 2014 konkluderte lagmannsretten med at det ikke var anledning til å kreve mer enn alminnelig sannsynlighetsovervekt for at oppgitt identitet er korrekt.

Departementet legger opp til strengere regler om vurdering av identitet, men som nylig rettspraksis har vist, er det gode grunner til å anta at Norge allerede med dagens praksis i flere saker har brutt sine internasjonale forpliktelser. Det er derfor vanskelig å se hvordan det skal være anledning til ytterligere innstramminger på området. Departementets forslag legger opp til kategorisk å stemple alle som har gjort dette med så svekket troverdighet at det blir vanskelig å så en reell behandling av asylsøknaden.

Det er et legitimt hensyn fra statens side å låse en identitet til en person, men det kan se ut til at det har vært forsøkt å skape panikk på området. I desember 2015 hadde nettavisen et alarmerende oppslag om at asylsøkere hadde forsøkt å skaffe to identiteter i Norge, <http://www.nettavisen.no/nyheter/asylskere-prvde-a-fa-to-identiteter-i-norge/3423173746.html> . Vi kontaktet Politiets utlendingsenhet med forespørsel om hvor mange dette faktisk gjaldt. PU understreket at det var stor usikkerhet rundt tallene, men kunne konkret vise til to avslørte tilfeller i 2015, et år hvor Norge mottok 31.145 asylsøknader. Andelen asylsøkere PU viste til utgjorde 0,006 % av totalen.

Idag har NRK et liknende oppslag på sine nettsider <http://www.nrk.no/norge/sjekker-ikke-id-godt-nok-1.12794326> , men saken ser ut til først og fremst å dreie seg om EU-innvandrere, ikke asylsøkere.

- **Bort fra «individuell behandling»**

Departementet går langt i å ville bryte med et grunnleggende rettsikkerhetsprinsipp, nemlig at asylsøknadene skal gis en grundig, individuell behandling. I forlaget til ny § 7-3 i utlendingsforskriften, står følgende i første ledd, annet punktum:

«Det skal foretas en helhetlig vurdering av alle sider av saken, og det kan også ses hen til erfaring med sammenlignbare saker.»

Resultatet av denne formuleringen er lett å se for seg for oss som jobber med dette i praksis: Har en asylsøker så uflaks å komme fra et land det har kommet andre asylsøkere fra som ikke har blitt trodd, vil en vesentlig del av begrunnelsen i vedtakene fra UDI og UNE kort oppsummert gå ut på at asylhistorien ikke legges til grunn fordi myndighetene har erfaring med at andre lyver.

En slik praksis harmonerer dårlig med prinsippet om individuell behandling, og vil føre til at flere asylsøkere uforskyldt havner i en umulig situasjon fordi andre fra deres hjemland ikke har blitt trodd. Dette er mildt sagt betenkelig rettsikkerhetsmessig.

Grunnlovsstrid og tilbakevirkende kraft

Departementet legger opp til at skjerpede regler skal gjelde også for søknader som er under behandling når reglene eventuelt trer i kraft, og skriver følgende på side 136 i høringsnotatet:

«Departementet legger til grunn at Grunnloven § 97 ikke er til hinder for at de nye reglene anvendes på personer som har søkt, men ikke har fått innvilget oppholdstillatelse etter någjeldende § 28. Departementet legger videre til grunn at

endringer i reglene om permanent oppholdstillatelse må kunne gis anvendelse for alle som ennå ikke har permanent oppholdstillatelse. Tilsvarende anser departementet at de nye reglene om familiegjenforening må kunne gis anvendelse i alle saker der søknad om familiegjenforening ennå ikke er innvilget.»

Ved tidligere skjerpelser av regler på utlendingsfeltet, har nye regler fått anvendelse på søknader levert etter kunngjøring av de nye reglene.

Realiteten her er at departementet legger opp til at en rekke mennesker som har søkt familiegjenforening, asyl eller permanent opphold, og som har betalt søknadsgebyr for dette (kr. 5900,- for familiegjenforening), som fylte alle vilkår da de søkte, likevel vil få avslag fordi reglene ble skjerpet etter at de søkte. Vi minner om saksbehandlingstiden som i mange tilfeller er både ett og to år. Dette kan ikke sees som annet enn å ha lurt folk for søknadsgebyrer. Dessuten er det i strid med et viktig prinsipp nedfelt i Grunnloven § 97 om at ingen lov skal gis tilbakevirkende kraft.

Et viktig hensyn bak § 97, er at folk skal ha en mulighet til å kjenne sin egen rettsituasjon. Det regjeringen nå foreslår, er å endre spillereglene mens en sak ligger til behandling, slik at den som søkte ikke har hatt noen mulighet til å forholde seg til et regelverk eller kunne vite sin egen rettstilling. Vi kan ikke se at departementets argumentasjon med praksis fra Høyesterett dreier seg om sammenliknbare saker.

Fingeravtrykk

Forslaget åpner opp for lagring av fingeravtrykk for nær alle. Da burde det ikke lenger være nødvendig å gi folk avslag på søknad om reisebevis og utlendingspass, som for flyktninger er eneste, gyldige ID-papir i Norge. Uten dette kan man ikke få bankkort, førerkort eller noen jobb som krever ID, slik som renhold, helsetjenesten, etc. Med andre ord burde man med slik lagring av fingeravtrykk unngå saker om avslag på reisebevis, slik tilfellet er idag. Det er denne praksisen som har ledet til de underrettsdommene departementet på side 41 i høringsnotatet sikter til ved å skrive at underrettspraksis har skapt en uklar rettstilstand. Om rettstilstanden oppfattes som uklar, er det fordi Norge allerede har brutt flyktningkonvensjonen ved nektelse av reisebevis til anerkjente flyktninger.

Utvisning

Det å ha blitt avvist på for eksempel den norsk-russiske grense skal i tillegg danne grunnlag for utvisning, med innreiseforbud til hele Schengen. Følgende er fra høringsnotatet side 85:

«Etter departementets syn bør utlendinger som er nektet realitetsbehandling av sin asylsøknad etter utlendingsloven § 32 første ledd bokstav a eller d, og som er bortvist uten utreisefrist, kunne utvises fra riket.

(...)

En utvisningsadgang vil dessuten gjennomføre forpliktelsene etter returdirektivet artikkel 11 nr. 1 første ledd bokstav a, som fastsetter at en avgjørelse om bortvisning skal ledsages av et innreiseforbud der det ikke er fastsatt noen utreisefrist.»

Dette gjør det i praksis straffbart å søke asyl, stikk i strid med folkerettslige forpliktelser og norsk utlendingslov. Det vil også medføre mye meningsløs saksbehandling i det UDI vil måtte behandle et stort antall utvisningssaker til folk som ikke har gjort annet enn å søke asyl, fremfor å fokusere på raskere saksbehandlingstid og utvisning av folk som faktisk er kriminelle. Vi minner om at lovforslaget, slik det er formulert, kan brukes på syrere og andre flyktninger som klart har et beskyttelsesbehov etter både folkeretten og norsk lov.

Rettsikkerhet

Forslaget legger på flere punkter opp til drastisk å redusere rettsikkerheten til utsatte grupper. I visse tilfeller dreier det seg om fullstendig å utradere grunnleggende rettsikkerhetsprinsipper. Forslaget er ikke Norge som en demokratisk rettstat verdig. Menneskerettigheter, internasjonale forpliktelser og rettsikkerhetsgarantier er utformet nettopp med tanke på å være garantier som hindrer staten i å gjøre overtramp i pressede situasjoner. Flyktningkonvensjonen, og dens forløpene, ble vedtatt nettopp for å handskes med store flyktningstrømmer i tiden før og etter annen verdenskrig. Forløperen for dagens flyktningkonvensjon, er bestemmelsene om nansenpasset. Dagens flyktningrett bygger i stor grad på stolt, norsk juridisk og humanitær arv. Det er forsmedelig å se hvordan deler av det norske politikerkorpsset nå går aktivt inn for å torpeder arven etter Nansen og Norges forpliktelser etter menneskerettighetene – særlig når de samme politikerne er svært flinke til å kritisere andre land for menneskerettsbrudd.

Forlaget inneholder en rekke bestemmelser om å innskrenke, i visse tilfeller fjerne, klageadgang. Det foreslås kutt i rett til fritt rettsråd på en rekke områder, og klagefrister reduseres. I tillegg åpnes det for avvisning av asylsøkere allerede på grensen, slik at de selv med klageadgang i realiteten er forhindret fra å oppsøke advokat eller organisasjon i Norge som kan informere om rettigheter og eventuelt bistå med utforming av klage. De foreslåtte endringene i bevisbyrderegler er svært tvilsomme og meget vel i strid med retten til effektivt rettsmiddel.

Å fjerne klagemuligheter er svært farlig i det man samtidig fjerner muligheten til å rette eventuelle feil i førstelinjen. Dette er særlig viktig når førstelinjen, om forslagene vedtas, for mange asylsøkere vil være en politibetjent på grensen. Det er ikke rimelig å legge et så stort ansvar på den enkelte politibetjent, særlig når det dreier seg om beslutninger som kan bety forskjellen på liv og død for den enkelte asylsøker. Den siste tiden har vist flere eksempler på hvor viktig klageomgangen faktisk kan være. For eksempel er praksis nå at UDI henviser til Dublinreturer til Ungarn, mens UNE ikke gjør dette. Med andre ord er klageomgangen essensiell i disse sakene. UNE har også fattet beslutning om å realitetsbehandle sakene til noen av asylsøkerne som ble returnert til Russland over Storskog, slik at disse nå må hentes tilbake til Norge.

Om forslagene vedtas, er et sannsynlig utfall lang flere pinlige affærer for de ansvarlige politikerne å la det nylige kaoset rundt Storskog. I tillegg virker flere av forslagene klart å stride med både norsk rett og internasjonale forpliktelser, slik at man må forvente at Norge fremover vil bli felt i retten for menneskerettsbrudd i langt større grad enn tidligere. Dessverre er dette en mager trøst for det overlegne flertallet som ikke har mulighet til å bringe saken sin inn for rettsapparatet, og som vil bli utsatt for behandling i strid med lov og internasjonale forpliktelser i mellomtiden.

Med vennlig hilsen
Selvhjelp for innvandrere og flyktninger (SEIF)

Georg Schjerven Hansen